

ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის სასერტიფიკაციო გამოცდის პროგრამა

სასერტიფიკაციო გამოცდაზე შემოწმდება:

- ეროვნული სასწავლო გეგმის ძირითად მოთხოვნათა ცოდნა;
- საგნის სწავლებისათვის აუცილებელი ლინგვისტური და ლიტერატურული მასალის ცოდნა;
- გაკვეთილის დაგეგმვისა და წარმართვის უნარი;
- სწავლების მეთოდის ცოდნა და პრაქტიკული გამოყენების უნარი;
- შეფასების სხვადასხვა მეთოდის გამოყენება სასწავლო პროცესის უზრუნველსაყოფად;
- უცნობი ტექსტის გააზრებისა და რეზიუმირების უნარი;
- კრიტიკული აზროვნების უნარი;
- წერის კულტურა.

ა) ქართული ენა

I. შესავალი

1. ქართული ენა როგორც ქართველი ერის საერთო ეროვნული ენა და საქართველოს სახელმწიფო ენა. ქართული ენის ადგილი მსოფლიო ენათა შორის. ქართველური ენები. ქართული ენის როლი და მნიშვნელობა ქართველური ტომების ეროვნული და სახელმწიფოებრივი ჩამოყალიბების პროცესში.
2. ქართული სალიტერატურო ენის დასაბამი და მისი განვითარების ძირითადი ეტაპები. ქართული დამწერლობის ჩამოყალიბებისა და მწიგნობრობის განვითარების ძირითადი ეტაპები. ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების პერიოდებად დაყოფის პრობლემა. ანტონ I და ქართული სალიტერატურო ენა. სამოციანელთა როლი ახალი ქართული სალიტერატურო ენის დამკვიდრების საქმეში; თაობათა და შეხედულებათა ბრძოლა სალიტერატურო ენის განვითარების საკითხებზე.
3. თანამედროვე სალიტერატურო ქართული როგორც მრავალფუნქციური სახელმწიფო ენა – სრულფასოვანი კომუნიკაციის, მწერლობისა და მეცნიერების ენა.
4. ქართული სალიტერატურო ენა და ეროვნული ენა. ქართული ენის დიალექტები და სხვა ენობრივი ქვესისტემები – ქართული სალიტერატურო ენის გამდიდრების წყარო და ენობრივ ვარიანტულობათა ძირითადი მიზეზი. ნორმათა დადგენის პრინციპები. ნორმატიული მუშაობის დღევანდელი მდგომარეობა.

II. ფონეტიკა-ფონოლოგია

5. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ფონემური სტრუქტურა. ბგერა და ფონემა. ანბანი. ხმარებიდან გასული ასოები. ხმოვნები და თანხმოვნები. ხმოვანთა კლასიფიკაცია. თანხმოვანთა კლასიფიკაცია.
6. მარცვალი. ღია და დახურული მარცვალი. დამარცვლის საფუძველი და გადატანის წესები ქართულში.
7. ძირითადი ფონეტიკური მოვლენები.
8. სიტყვისა და ფრაზის მახვილის საკითხი ქართულ სალიტერატურო ენაში.

III. მორფოლოგია

9. სიტყვა. სიტყვა მორფოლოგიური თვალსაზრისით: ფორმაცვალებადი და ფორმაუცვლელი სიტყვები. სრულმნიშვნელოვანი და დამხმარე სიტყვები. გრამატიკული კატეგორიის რაობა. სიტყვის მორფოლოგიური აგებულება: ძირი, ფუძე, მორფემა (აფიქსები). აფიქსთა კლასიფიკაცია.
10. მეტყველების ნაწილების კლასიფიკაცია.
11. არსებითი სახელი. არსებით სახელთა დაჯგუფება შინაარსის მიხედვით. არსებით სახელთა ბრუნება. ბრუნვები და მათი ნიშნები. ბრუნვათა რიგი. ბრუნების ტიპები და მათი გამოყოფის საფუძველი. საკუთარ სახელთა ბრუნება. თავისებურად ბრუნებადი არსებითი სახელები. თანდებუიანი ბრუნვები. ადგილობითი (ლოკალური) ბრუნვების საკითხი. ნაწილაკიანი ბრუნვები.
12. არსებითი სახელის ბრუნებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
13. ზედსართავი სახელი. ვითარებითი და მიმართებითი ზედსართავი სახელი. თანხმომავნადი და ხმომავნადი ზედსართავი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად პირდაპირი და შებრუნებული წყობით. ნათესაობითში დასმული სახელის ბრუნება არსებით სახელთან ერთად პირდაპირი და შებრუნებული წყობით.
14. ზედსართავი სახელის ბრუნებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
15. რიცხვითი სახელი. რაოდენობითი, რიგობითი და წილობითი რიცხვითი სახელები. რაოდენობითი რიცხვითი სახელი შედგენილობის მიხედვით. რიცხვითი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად. ნაწილაკიანი რიცხვითი სახელი და მისი ბრუნება.
16. რიცხვით სახელთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
17. ნაცვალსახელი. ნაცვალსახელთა ჯგუფები. ნაცვალსახელთა ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად. ნაწილაკიან ნაცვალსახელთა ბრუნება.
18. ნაცვალსახელთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
19. ზმნა. ზმნის კატეგორიები. პირისა და რიცხვის ასახვა ზმნაში. პირის რომლობა, როგორობა. პირთა რაოდენობა ერთ ფორმაში. სუბიექტური და ობიექტური პირის ნიშნები. სუბიექტური და ობიექტური წყობა. ინვერსია და მისი საფუძველი. ზმნისწინი. მისი ადგილი და ფუნქციები. ზმნისწინის მარტივი და რთული სახეები. ზმნისწინის ძველი სახით ხმარება. უზმნისწინო ზმნები. დრო. გეზისა და ორიენტაციის საკითხი. კილო. ასპექტი. გზისობა. გარდამავლობა. დინამიკურობა-სტატიკურობა. გვარი. კონვერსია. ქცევა. გარდამავლობა და ქცევა. ქცევა-ნაკლი ზმნები. კონტაქტი. კონტაქტი და გარდამავლობა. მწკრივი. მწკრივთა რაოდენობა და კლასიფიკაცია სერიათა მიხედვით. სერიებად დაყოფის საფუძველი. ზმნის ძირი, ფუძე და თემა. თემის ნიშნები. ერთთემიანი და ორთემიანი ზმნები. ფუძედრეკადი (ხმომავნადი) ზმნები. თავისებური ზმნები. ზმნის უღვლილება.
20. ზმნის ფორმაწარმოებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები. შუალობითი კონტაქტის ფორმათა მართლწერა.
21. სახელზმნა: საწყისი და მიმდებარე. საწყისის (მასდარის) წარმოება. მიმდებარეთა წარმოება. საწყისში და მიმდებარეში შემავალი ზმნის კატეგორიები. საწყისი და მიმდებარე როგორც სახელი.
22. ზმნიზედა. ზმნიზედათა დაჯგუფება ფუნქციისა (ადგილისა, დროისა, ვითარებისა, მიზეზისა, მიზნისა) და ფორმის მიხედვით. ზმნიზედის მართლწერა.
23. თანდებული. ცალკე მდგომი და სახელთან შერწყმული თანდებულები. ზმნიზედა თანდებულის მნიშვნელობით.
24. კავშირი. კავშირის სახეები. მართებელი და მაქვემდებარებელი კავშირები.
25. შორისდებული. შორისდებულთა ჯგუფები.
26. ნაწილაკი. ნაწილაკთა ჯგუფები.

IV. სინტაქსი

27. წინადადება როგორც სინტაქსური ერთეული.
28. სინტაგმის ცნება. სიტყვათა სინტაქსური შეკავშირების სახეები: შეთანხმება, მართვა, მართვა. მართვისა და შეთანხმების სპეციფიკურობა ქართულში.
29. წინადადების მთავარი წევრები:
 - ა) შემასმენელი. შემასმენლის კითხვები. მარტივი და შედგენილი შემასმენელი.
 - ბ) ქვემდებარე. სინტაქსური ურთიერთობა ქვემდებარესა და შემასმენელს შორის.
 - გ) პირმომართი დამატებები. პირდაპირი და ირიბი დამატება და მათი სპეციფიკურობა ქართულში. სინტაქსური ურთიერთობა პირმომართ დამატებებსა და შემასმენელს შორის.

30. წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრები:
 - ა) უბრალო დამატება. უბრალო დამატების ბრუნვები (უთანდებულო და თანდებულებანი). უბრალო დამატების სინტაქსური ურთიერთობა წინადადების სხვა წევრებთან.
 - ბ) განსაზღვრება. შეთანხმებული, მართული და მართულ-შეთანხმებული განსაზღვრებები. არსებითი სახელის გამოყენება განსაზღვრებად (ადიექტივაცია) და პირუკუ, ზედსართავისა – ქვემდებარედ (სუბსტანტივაცია).
 - გ) გარემოება. გარემოებათა კლასიფიკაცია: დროის, ადგილის, ვითარების, მიზეზისა და მიზნის გარემოებები. ბრუნვის ფორმები (უთანდებულო და თანდებულებანი), როგორც გარემოების გადმოცემის საშუალებები.
31. წინადადების ტიპები მოდალობის მიხედვით: თხრობითი, კითხვითი, ძახილისა, ბრძანებითი და კითხვა-ძახილისა. მათი გამოხატვის საშუალებანი: ინტონაცია, სიტყვათა წყობა, დამხმარე სიტყვები და ნაწილაკები.
32. წინადადების ტიპები აგებულების მიხედვით: მარტივი, შერწყმული და რთული.
33. მარტივი წინადადება. მარტივი წინადადების ტიპები წევრთა შემადგენლობის მიხედვით.
34. ერთშემადგენლიანი წინადადება. ერთშემადგენლიანი წინადადების ტიპები. არასრული წინადადების გარჩევა ერთშემადგენლიანი წინადადებისაგან. სახელდებითი წინადადება.
35. შერწყმული წინადადება. შერწყმული წინადადების ტიპები. ერთგვარ წევრთა შეერთების საშუალებანი: უკავშირო და კავშირიანი შეერთება. შემასმენლის შეთანხმება რიცხვში ერთგვარ ქვემდებარებთან. ქვემდებარის ბრუნვა სხვადასხვა გვარის ზმნით გადმოცემულ ერთგვარშემასმენლიან წინადადებაში.
36. სიტყვათა წყობა წინადადებაში. სიტყვათა წყობის მნიშვნელობა სტილისტიკისათვის.
37. განკერძოებული სიტყვები და გამოთქმები.
38. წინადადებასთან გრამატიკულად დაუკავშირებელი სიტყვები. მიმართვა, შორისდებული, მიგებითი ნაწილაკები. ამ სიტყვებთან სასვენი ნიშნების გამოყენების წესები.
39. რთული წინადადება. თანწყობა (პარატაქსი) და ქვეწყობა (ჰიპოტაქსი).
40. რთული თანწყობილი წინადადება. შეერთების საშუალებანი (ინტონაცია, მაერთებელი კავშირები). თანწყობილ წინადადებათა აზრობრივი ურთიერთმიმართება. სასვენი ნიშნები რთულ თანწყობილ წინადადებაში.
41. რთული ქვეწყობილი წინადადება. დამოკიდებული წინადადების გარეგანი და შინაგანი ნიშნები. კითხვის დასმა, მაქვემდებარებელი კავშირები და სიტყვები. საკორელაციო სიტყვა მთავარ წინადადებაში. დამოკიდებულ წინადადებათა კლასიფიკაცია ადგილის, კავშირისა და ფუნქციის მიხედვით.
42. რთული ქვეწყობილი წინადადება ერთი ან რამდენიმე დამოკიდებული წინადადებით. ქვეწყობის სახეები.
43. სიტყვათა წყობა მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში. კავშირთა და საკორელაციო სიტყვათა ადგილი მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში. სასვენი ნიშნების სახეები და ადგილი რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში.
44. შერეული სახის რთული წინადადება.
45. დამოკიდებული წინადადების წევრ-კავშირთა შეხამების ზოგი საკითხი მთავარი წინადადების ასახსნელ წევრთან.
46. სხვათა სიტყვა. პირდაპირი და ირიბი ნათქვამი. სხვათა სიტყვის ნაწილაკები. პირდაპირი და ირიბი ნათქვამის მნიშვნელობა სტილისტიკისათვის. სასვენი ნიშნის სახეები და ადგილი სხვათა სიტყვასთან. სხვათა სიტყვის მართლწერა.
47. მიზეზისა და მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადებების აღრევის შემთხვევები.

V. ლექსიკოლოგია

48. ლექსიკოლოგიის საგანი, მისი ადგილი სხვა საენათმეცნიერო დისციპლინებს შორის. ენობრივი ნიშნის პრობლემა. ლექსიკური ერთეული. ლექსიკა. ლექსიკური ფონდი. ლექსიკოგრაფია.
49. სიტყვა მნიშვნელობის თვალსაზრისით. სიტყვის გამოყენება ძირითადი და გადატანითი მნიშვნელობით. სიტყვის მნიშვნელობის ცვლა ისტორიულად. მნიშვნელობის გაფართოება, დავიწროება და „პოლარიზაცია“. სიტყვის პოლისემიურობა. პოლისემია და ომონიმია. სინონიმია, ანტონიმია.
50. ფრაზეოლოგიზმები და იდიომები.
51. ლიალექტიზმები, პროფესიული ლექსიკა, ჟარგონი, ბარბარიზმები, ნეოლოგიზმები, არქაიზმები.

52. ახალ სიტყვათა წარმოქმნის ძირითადი საშუალებანი. სიტყვაწარმოება როგორც ლექსიკოლოგიის საგანი. ძირეული და წარმოქმნილი სახელები. აფიქსური სიტყვაწარმოება. წარმოქმნილ სახელთა ჯგუფები მაწარმოებელი აფიქსებისა და შინაარსის მიხედვით. ფორმამაწარმოებელი აფიქსები სიტყვაწარმოებითი ფუნქციით. ბრუნვისა და თანდებულებიან ბრუნვის ფორმათაგან წარმოქმნილი სახელები. ნასესხები აფიქსები.
53. თხზვა (კომპოზიცია) როგორც ლექსიკის გამდიდრების საშუალება. ფუძეგაორკეცება (რედუქლიკაცია). კომპოზიტები ფუძეთა შემადგენლობის მიხედვით. ერთცნებიანი და ორცნებიანი კომპოზიტები.
54. კომპოზიტების მართლწერის საკითხები.

VI. სტილისტიკა

55. სტილისტიკა როგორც ენათმეცნიერების დარგი. სტილისტიკის საგანი. სტილის რაობა.
56. ფუნქციური სტილისტიკა. მწიგნობრული და სასაუბრო სტილი.
57. პუბლიცისტური, მხატვრული, სამეცნიერო და ოფიციალურ-საქმიანი სტილი.
58. ლექსიკური სტილისტიკა. სიტყვათა შერჩევა მნიშვნელობის მიხედვით. პარონიმები, ევფემიზმები, თავაზიანობის გამომხატველი სიტყვები.
59. სტილისტიკური ხარვეზები: ტავტოლოგია, კალკი, ატროფია.

სარეკომენდაციო ლიტერატურის სია:

1. ავთანდილ არაბული, ქართული მეტყველების კულტურა, თბ., 2004.
2. შუქია აფრიდონიძე, ჩვენი ენა ქართული, თბ., 2002.
3. გიორგი ახვლედიანი, ზოგადი ფონეტიკის საფუძვლები, თბ., 1999.
4. თამაზ გამყრელიძე, წერის ანბანური სისტემა და ძველი ქართული დამწერლობა, თბ., 1989.
5. მარიამ თალაკვაძე, ქართული ენის გრამატიკის სწავლების მეთოდთა, თბ., 1959.
6. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, I, თბ., 1989.
7. ვარლამ თოფურია, ქართული ენა და მართლწერის ზოგიერთი საკითხი, თბ., 1965.
8. ლეო კვაჭაძე, თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი, თბ., 1977.
9. ბიძინა ფოჩხუა, ქართული ენის ლექსიკოლოგია, თბ., 1974.
10. ქართული ენა და ლიტერატურა (მასწავლებლის ბიბლიოთეკა), 5 ტომად, შედგენილი გამოცდების ეროვნული ცენტრის ქართული ენისა და ლიტერატურის ჯგუფის მიერ, ქართული ენა, რედაქტორები: ელენე ბაბუნაშვილი და მზექალა შანიძე, I-II, თბ., 2009.
11. ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები, VII, თბ., 1985.
12. აკაკი შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, თბ., 1980.
13. აკაკი შანიძე, ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბ., 1976.
14. არნოლდ ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1952.
15. არნოლდ ჩიქობავა, ქართული ენის ზოგადი დახასიათება, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, I, თბ., 1950 (ცალკე გამოცემა, თბ., 1998).
16. შოთა ბიძიგური, ქართული ენის თავგადასავალი, თბ., 1969; ან: საენათმეცნიერო საუბრები, თბ., 1975.
17. ზურაბ ჭუმბურიძე, ქართული სალიტერატურო ენისა და სტილის საკითხები, თბ., 1956.
18. ბესარიონ ჯორბენაძე, ენა და კულტურა, თბ., 1995.

ლექსიკონები:

1. ილია აბულაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი (მასალები), თბ., 1973.
2. ვარლამ თოფურია, ივანე გიგინეიშვილი, ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი, თბ., 1998.
3. ზურაბ სარჯველაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი (მასალები), თბ., 1995.
4. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, I, თბ., 1991; II, თბ., 1993.
5. ჟურნალისტის სტილისტიკური ცნობარი, თბ., 2002.
6. ჟურნალისტის ორთოგრაფიულ-სტილისტიკური ლექსიკონი, თბ., 2009.
7. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, I-VIII, თბ., 1950-1954; I, თბ., 2009.
8. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ერთტომეული, თბ., 1986.

ბ) ქართული ლიტერატურა

- I. **მხატვრული ტექსტის ანალიზისათვის აუცილებელი ლიტერატურის მცოდნეობითი ტერმინები:** ალეგორია, ალიტერაცია, ალუზია, ანდაზა, ასონანსი, აფორიზმი, ბალადა, ბიოგრაფია, განმეორება, გაპიროვნება, გმირი, გროტესკი, დიალოგი, დრამა, ელეგია, ეპიგრავი, ეპიტეტი, ეპილოგი, ეპოსი, ესე, ზღაპარი, თემა, თქმულება, იგავ-არაკი, იდეა, ინტონაცია, ირონია, იუმორი, კოლიზია, კომედია, კომპოზიცია (კომპოზიციური ელემენტების ჩათვლით), ლეგენდა, ლექსი, ლირიკა, ლიცენცია, მემუარი, მეტაფორა, მითი, მოთხრობა, მონოლოგი, მოტივი, მხატვრული ენა, მხატვრული სახე, ნოველა, პეიზაჟი, პერიფრაზი, პერსონაჟი, პიესა, პოეზია, პოემა, პორტრეტი, პროზა, პროლოგი, ჟანრი, რემარკა, რემინისცენცია, რითმა, რიტმი, რომანი, სატირა, სახე, სიმბოლო, სიუჟეტი, სტროფი, ტაეპი, ტრაგედია, ტროპი, ფაბულა, შაირი, შედარება, ციტატა, ხასიათი, ხატოვანი თქმა, ჰიმნი, ჰიპერბოლა.
- II. **ლიტერატურული პროცესის ძირითადი ეტაპები:** სასულიერო მწერლობა, კლასიკური ხანის მწერლობა, აღორძინების ხანის მწერლობა, რომანტიზმი, რეალიზმი, მოდერნიზმი, პოსტმოდერნიზმი.
- III. **რეკომენდებულ ავტორთა და ნაწარმოებთა ჩამონათვალი:**
1. **ჰაგიოგრაფია და პიმნოგრაფია:** „ცხოვრება წმიდისა ნინოის“, „წამება წმიდისა შუშანიკისი დედოფლისა“, „წამება წმიდისა და ნეტარისა ჰაბომის“, „სიბრძნე ბალაჰვარისი“, „ცხოვრება წმიდისა გრიგოლ ხანძთელისა“, „ცხოვრება ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანესი და ეფთჳმესი“, „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“, „გალობანი სინანულისანი“.
 2. **კლასიკური ხანის მწერლობა:** „ამირანდარეჯანიანი“, „აბდულმესიანი“, „თამარიანი“, „ვისრამიანი“, „ვეფხისტყაოსანი“.
 3. **აღორძინების ხანის მწერლობა:** ვახტანგ VI, სულხან-საბა ორბელიანი, დავით გურამიშვილი, ბესიკი.
 4. **ახალი ქართული ლიტერატურა:** ალექსანდრე ჭავჭავაძე, გრიგოლ ორბელიანი, ვახტანგ ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, გიორგი ერისთავი, დანიელ ჭონქაძე, ლავრენტი არდაზიანი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ალექსანდრე ყაზბეგი, ვაჟა-ფშაველა.
 5. **უახლესი ქართული ლიტერატურა:** დავით კლდიაშვილი, ვასილ ბარნოვი, ნიკო ღორთქიფანიძე, ლეო ქიაჩელი, კონსტანტინე გამსახურდია, მიხეილ ჯავახიშვილი, გრიგოლ რობაქიძე, დემნა შენგელაია, პოლიკარპე კაკაბაძე, გალაკტიონ ტაბიძე, ტიცვიან ტაბიძე, პაოლო იაშვილი, ვალერიან გაფრინდაშვილი, კოლაუ ნადირაძე, ტერენტი გრანელი, გიორგი ლეონიძე, სიმონ ჩიქოვანი, იოსებ გრიშაშვილი, ლევან გოთუა, გიორგი შატერაშვილი, ლადო ასათიანი, მირზა გელოვანი, ნიკო სამადაშვილი, შოთა ჩანტლაძე, მურმან ლებანიძე, გივი გეგეჭკორი, გურამ რჩეულიშვილი, ნოდარ დუმბაძე, რევაზ ინანიშვილი, არჩილ სულაკაური, ოთარ ჩხეიძე, ჯემალ ქარჩხაძე, გოდერძი ჩოხელი, ანა კალანდაძე, მუხრან მაჭავარიანი, ჭაბუა ამირეჯიბი, ოთარ ჭილაძე, გურამ დოჩანაშვილი.

სარეკომენდაციო ლიტერატურა:

ა) ლიტერატურული კრიტიკა და პუბლიცისტიკა

1. კიტა აბაშიძე, გონს მოდიო! წიგნში: „ცხოვრება და ხელოვნება“, თბ., 1971.
2. კიტა აბაშიძე, XIX საუკუნე საქართველოს ლიტერატურისათვის, იქვე.
3. იაკობ გოგებაშვილი, ბურჟი ეროვნებისა, წიგნში: რჩეული თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. II, თბ., 1990.
4. რევაზ ერისთავი, პასუხი თავადი ილია ჭავჭავაძის კრიტიკისა, წიგნში: ქართული ლიტერატურული კრიტიკის ისტორიისათვის, შემდგენელი ს. ხუციშვილი, ტ. I, თბ., 1954.
5. ვაჟა-ფშაველა, კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული ხუთ ტომად, ტ. V, თბ., 1961.
6. ვაჟა-ფშაველა, კრიტიკა ბ. ივ. ვართაგავასი, იქვე.
7. ვაჟა-ფშაველა, Pro domo sua, იქვე.
8. ვაჟა-ფშაველა, სად არის პოეზია? იქვე.
9. ნიკო ნიკოლაძე, კრიტიკა და მისი მნიშვნელობა ლიტერატურაში, თხზულებანი, ტ. II, თბ., 1960.
10. გრიგოლ რობაქიძე, აკაკის ქნარი, თბ., 1991.
11. ქართული ლიტერატურული ესსე (96 ესსე), (შემდგენელი მანანა ხელაია), თბ., 1986.
12. გერონტი ქიქოძე, ეროვნება, ენა და ესთეტიკური კულტურა, წიგნში: რჩეული თხზულებანი სამ ტომად, ტ. II, თბ., 1964.

13. გერონტი ქიქოძე, ძველი იბერიელების ფსიქოლოგიიდან, იქვე.
14. აკაკი წერეთელი, ახირებული ფურცელი, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული თხუთმეტ ტომად, ტ. XI, თბ., 1960.
15. აკაკი წერეთელი, რაოდენიმე სიტყვა „ჩანგურის“ შესახებ, იქვე.
16. გიორგი წერეთელი, რამდენიმე სიტყვა ზემოური იმერლის გორისელის სტატიაზედ, ქართული ლიტერატურული კრიტიკის ისტორიისათვის... ტ. I, თბ., 1954.
17. ილია ჭავჭავაძე, აი ისტორია, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული ათ ტომად, ტ. IV, თბ., 1955.
18. ილია ჭავჭავაძე, ერი და ისტორია, იქვე.
19. ილია ჭავჭავაძე, ორიოდ სიტყვა თავად რევაზ შალვას ძის ერისთავის კახლოვის მიერ „შეშლილის“ თარგმნაზედა, იქვე, ტ. III, თბ., 1953.
20. ილია ჭავჭავაძე, პასუხი, იქვე.
21. ილია ჭავჭავაძე, საქართველოს მოამბეზედ, იქვე.
22. ილია ჭავჭავაძე, ქვათა ღალადი, იქვე, ტ. VIII, თბ., 1957.
23. ილია ჭავჭავაძე, წერილები ქართულ ლიტერატურაზე, იქვე, ტ. III, თბ., 1953.
24. არჩილ ჯორჯაძე, პუბლიცისტი – ილია ჭავჭავაძე, წიგნში: წერილები, თბ., 1989.
25. ბარბარე ჯორჯაძე, თ. ილია ჭავჭავაძის კრიტიკაზედ, წიგნში: ქართული ლიტერატურული კრიტიკის ისტორიისათვის... ტ. I, თბ., 1954.
26. ბარბარე ჯორჯაძე, პასუხს პასუხი, იქვე.

ბ) სამეცნიერო ლიტერატურა

1. კიტა აბაშიძე, ეტიუდები XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, თბ., 1962.
2. გურამ ასათიანი, საუკუნის პოეტები, თბ., 1988.
3. ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, თბ., 1956.
4. აკაკი ბაქრაძე, აკაკი წერეთელი, ილია ჭავჭავაძე, თხზულებანი, ტ. I, თბ., 2004.
5. ბაჩანა ბრეგვაძე, რუსთაველი და პლატონი, წიგნში: დრო და მარადისობა, I, თბ., 2006, გვ. 237-456.
6. აკაკი გაწერელია, გრიგოლ ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, რჩეული ნაწერები, ტ. II, თბ., 1978.
7. მანანა გიგინეიშვილი, იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამება“, კრებულში: „ნათელი ქრისტესი. საქართველო“, ტ. I, თბ., 2003.
8. ლაურა გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბ., 2005.
9. თამაზ ვასაძე, „ვეფხისტყაოსნის“ მხატვრული სამყარო, თბ., 2003.
10. მარიამ თაბორიძე, ვეფხისტყაოსნის ლიტერატურულ-ესთეტიკური ანალიზი სკოლაში, თბ., 2000.
11. რევაზ თვარაძე, გადასახედი, თბ., 1997.
12. გაიოზ იმედაშვილი, ვეფხისტყაოსანი და ქართული კულტურა, თბ., 1968.
13. პავლე ინგოროვცა, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, წიგნში: თხზულებათა კრებული შვიდ ტომად, ტ. I, თბ., 1963.
14. კორნელი კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, თბ., 1980; ტ. II, თბ., 1981.
15. კორნელი კეკელიძე, კულტურული დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის ანარეკლი ძველ ქართულ ლიტერატურაში, წიგნში: ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. IV, თბ., 1957.
16. კორნელი კეკელიძე, „წმიდა“ მხედარი ძველ ქართულ მწერლობაში, იქვე, ტ. II, თბ., 1945.
17. მიხეილ კვესელავა, პოეტური ინტეგრალები, თბ., 1977.
18. გრიგოლ კიკნაძე, ვაჟა-ფშაველას შემოქმედება, თბ., 1957.
19. გრიგოლ კიკნაძე, რომანტიკოსებიდან რეალისტებისაკენ, წიგნში: ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, თბ., 1956.
20. ვახტანგ კოტეტიშვილი, რჩეული ნაწერები ორ წიგნად, წგნ. I, თბ., 1965.
21. გიორგი ლეონიძე, გამოკვლევები და წერილები, თბ., 1958.
22. ლევან მენაბდე, ძველი ქართული კულტურის კერები, თბ., 1992.
23. იონა მეუნარგია, ცხოვრება და პოეზია ნიკოლოზ ბარათაშვილისა, წიგნში: ქართველი მწერლები, ტ. I, თბ., 1954.
24. გიორგი ნადირაძე, რუსთაველის ესთეტიკა, თბ., 1958.
25. ნოდარ ნათაძე, სარგის ცაიშვილი, რუსთაველი და მისი პოემა, თბ., 1966.
26. რევაზ სირაძე, სახისმეტყველება, თბ., 1982.

27. რევაზ სირაძე, ქართული კულტურის საფუძვლები, თბ., 2000.
28. რევაზ სირაძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბ., 2005.
29. გრივერ ფარულავა, ქართული ჰაგიოგრაფია, კრებულში: „ნათელი ქრისტესი. საქართველო“, ტ. I, თბ., 2003.
30. გრივერ ფარულავა, წმ. გრიგოლ ხანძთელი, იქვე.
31. ქართული ენა და ლიტერატურა (მასწავლებლის ბიბლიოთეკა), 5 ტომად, შედგენილი გამოცდების ეროვნული ცენტრის ქართული ენისა და ლიტერატურის ჯგუფის მიერ, ძველი ქართული ლიტერატურა, XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურა, XX საუკუნის ქართული ლიტერატურა, რედაქტორები: რევაზ სირაძე, გრივერ ფარულავა, ბაჩანა ბრეგვაძე, დავით წერეთლიანი, ნონა ლეიაშვილი და გულავერ ჭარელიშვილი, III-V, თბ., 2009.
32. გერონტი ქიქოძე, რჩეული თხზულებანი სამ ტომად, ტ. III, თბ., 1965.
33. თამაზ ჩხენკელი, მშვენიერი მძღვეარი, თბ., 1989.
34. სარგის ცაიშვილი, მარადიული სახეები, თბ., 1981.
35. სარგის ცაიშვილი, შოთა რუსთაველი – დავით გურამიშვილი, თბ., 1980.
36. დავით წერეთლიანი, ანარეკლი, თბ., 2005.
37. ელგუჯა ხინთიბიძე, ათონის ქართული ლიტერატურული სკოლის ისტორიისათვის, კრებულში: ივირონი – 1000, თბ., 1983.
38. ნიკოლოზ ჯანაშია, „შუშანიკის წამება“, თბ., 1988*.

მასწავლებელს უნდა შეეძლოს საგამოცდო პროგრამით გათვალისწინებული ტექსტების გააზრება, რაც გულისხმობს მხატვრულ ნაწარმოებში გამოკვეთილი სახეების, თემისა და იდეის, მოტივების, ცალკეული დიალოგების, სიტუაციის, კოლიზიის, ქვეტექსტის არსისა და პერსონაჟთა ქცევის მოტივაციის ადეკვატურ გაგებას; გარდა ამისა, ლირიკული ნაწარმოებების აზრობრივი და ემოციური შინაარსის წვდომას, ტროპის გააზრებას; ესეისტური თუ ლიტერატურისმცოდნეობითი ტექსტების გაგებას, რისთვისაც აუცილებელია ავტორისეული არგუმენტაციის კრიტიკული ანალიზისა და შეფასების უნარი, მსჯელობის ლოგიკის წვდომა და სამსჯელო საკითხის შესახებ საკუთარი პოზიციის გამოკვეთა.

პედაგოგს მოეთხოვება ლიტერატურულ ტექსტებში ასახული ამა თუ იმ ეპოქისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკური იდეებისა თუ პრობლემატიკის ცოდნა; აგრეთვე, უნდა გააჩნდეს, ერთი მხრივ, ლიტერატურულ პროცესზე ეპოქის თავისებურებებისა და, მეორე მხრივ, მხატვრული შემოქმედების საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე ზეგავლენის წვდომის უნარი.

მასწავლებელს უნდა შეეძლოს ერთი და იმავე ეპოქის ტექსტებში ასახული პრობლემატიკის გაანალიზება მსგავსება-განსხვავების თვალსაზრისით (სხვადასხვა ეპოქის ტექსტებში ერთი და იმავე თემების, იდეების, პრობლემებისა და მათი ინტერპრეტაციების ერთმანეთთან შედარება); მსგავსი ან ერთნაირი პრობლემის გაანალიზება სხვადასხვა ქვეყნისა თუ კულტურის წარმომადგენელთა შემოქმედებაში.

იმისათვის, რომ ამგვარ მოთხოვნებს უპასუხოს, მასწავლებელს განვითარებული უნდა ჰქონდეს დამოუკიდებელი, შემოქმედებითი აზროვნება, ნაწარმოების შესახებ კრიტიკული, ლოგიკური და არგუმენტირებული მსჯელობისა და ლიტერატურული ტექსტის მონაკვეთებისა თუ სხვადასხვა მხატვრულ ნაწარმოებს შორის კავშირების დამყარების უნარი.

* საგამოცდო პროგრამა და სარეკომენდაციო ლიტერატურის სია შეადგინეს: ელენე ბაბუნაშვილმა, ბაჩანა ბრეგვაძემ, ნონა ლეიაშვილმა, რევაზ სირაძემ, გრივერ ფარულავამ, მხექალა შანიძემ, დავით წერეთლიანმა და გულავერ ჭარელიშვილმა.